

A feladat sorszáma:	14-18.	Standardszint:	4-6.
A standard(ok), amelye(ke)t a feladattal fejlesztünk:			
Olvasás, az írott szöveg megértése	Tájékozódás a szövegben, szövegelemző műveletek, információkeresés.	Képes szövegelemző műveleteket, valamint információkereső technikákat alkalmazni a különböző típusú, műfajú, nagyobb terjedelmű szövegekben.	
Olvasás, az írott szöveg megértése	Tájékozódás a szövegben, szövegelemző műveletek, információkeresés.	Értelmezi, szintetizálja a szöveg információit, gondolatait.	
Olvasás, az írott szöveg megértése	Olvasási stratégiák, az értő olvasást segítő technikák alkalmazása.	A szöveg megértését önálló következtetéssel, lényegkiemeléssel, vázlatírással, jelentéstulajdonítással bizonyítja.	
Olvasás, az írott szöveg megértése	Lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése.	Az adatokat, gondolatokat összefoglalja, értékeli.	
A tanulási képességek fejlesztése	Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása.	Szavakat biztonsággal szótagol és bont hangokra.	
A tanulási képességek fejlesztése	Információk gyűjtése, rendszerezése.	Különböző műfajú szövegek tartalmi elemei közül ki tudja választani a kulcsszavakat.	
A tanulási képességek fejlesztése	Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása.	Helyesen és pontosan alkalmazza a nyelvhelyességi és nyelvtani szabályokat az önálló szövegalkotás során.	

Olvasd el a gyógynövényekről szóló ismeretterjesztő szövegeket!

A fekete áfonya

A fekete áfonya gyümölcstermő növény. **Népies nevei:** havasi meggy, boronyica.

A tölgyesek és bükkösök lakója, de behúzódik az ültetett fenyvesek szélére is. A sekély, savanyú talajú erdőkben általában csoportosan-tömegesen jelenik meg.

Alacsony növésű (30-60 cm), gazdagon elágazó félcserje. Legyökeresedő ágai, hajtásai szögletesek, zöldes színűek. Leveli tojásdadok, kihegyezettek, finoman fűrészesek, kopaszak. Virágai rózsaszínnel futtatottan zöldes színűek, áprilistól júniusig nyílnak. Az érett bogyó gömbös, borsó nagyságú, feketéskék, hamvas.

Bogyója gyümölcssavakat, cukrot, sok vasat, A-, D- és C-vitamint tartalmaz.

A teljesen beérett fekete áfonyabogyókat augusztusban és szeptemberben szedik. Szedésre optimális napszak a délután, száraz, meleg napokon.

Gyümölcse közkedvelt lekvár; gyümölcslevesek, gyümölcssaláták alapanyaga, sütemények ízesítője, tölteléke. A hasmenés, fogínygyulladás régről ismert gyógyszere. A levéből főzött tea vesetisztító. Nem szabad belőle sokat enni, mert a nagyobb mennyiségben akár fájdalmas gyomorösszehúzó hatása lehet.

1. Húzd alá a fekete áfonyáról szóló igaz állításokat! Húzd át a hamis állításokat!

- a) A növény magas növésű, terebélyes, gazdagon elágazó félcserje.
- b) A növény tavasszal és nyár elején virágzik.
- c) Termését nyirkos időben és a hajnali órákban érdemes leszedni.
- d) Az érett bogyók fogyasztása egészséges, mert vitaminban és gyümölcssavban gazdag termés.
- e) Bogyója korlátlanul, egyszerre nagy mennyiségben is fogyasztható, mert semmiféle panaszt nem okoz.
- f) A népi gyógyászatban hasmenés ellen is használták.

a

b

c

d

e

f

2. Egészítsd ki szöveg alapján a hiányos mondatokat!

A fekete áfonya gyümölcsstermő növény. Alacsony növésű (30-60 cm),	a	
gazdagon elágazó félcserje. Legyökeresedő ágai, hajtásai	b	
....., színűek. Leveli tojásdadok,	c	
kihegyezettek, finoman....., kopaszak. Az érett	d	
bogyó gömbös, ,	e	
feketéskéék,	f	
Bogyója....., cukrot, sok vasat, A-, D- és	g	
C-vitamint tartalmaz.	h	
A teljesen beérett fekete áfonyabogyókat és	i	
szeptemberben szedik.	j	
Gyümölcse közkedvelt lekvár:....., gyümölcssaláták		
alapanyaga, sütemények ízesítője, tölteléke. A hasmenés, régről ismert gyógyszere.		

A kökény

A **kökény** közismert, cserje termetű növényfaj, a szilva egyik rokona. Magyar népies nevei: kökény, boronafa, koronafa, ekegúzs, kininfa, kökönye, tövisfa, zabszilva. Hegyoldalak, erdőszélek,

cserjések, napfényes erdők növénye, kb. 1500 m magasságon is megél.

Az 1-4 m magasra is megnövő lombhullató cserje sötétszürke ágai hegyes tövisekben végződnek. Lassú növekedésű, hosszú életű. Gyökerei messzire kúsznak, kérge sötétszürke, később repedezik. Levelei kisméretűek, szórt állásúak, egyszerűek vagy lándzsásak, szélük aprón fűrészcsipkés. Virágai fehérek, ötszirmúak. Termése apró, kékesfekete, hamvas, csonthéjas, ősszel érik. Az éretlen termésének húsa erősen fanyar ízű. Akkor érdemes gyűjteni a gyümölcsöt, amikor a dér már megcsípte, ekkorra megpuhul, fanyarságából veszít, és enyhén édes íze lesz. Nyersen is ehető, de mézzel gyógyító hatású dzsem vagy zselé készíthető belőle. Leveléből teát főznek, gyümölcséből almával keverve mártás készíthető.

Bimbójából vértisztító teát főznek. A virágzata teaként hashajtó, a terméséből készült lekvár viszont hasfogyó. Népi gyógyászatban vérnyomáscsökkentőként is használják.

3. Egészítsd ki a megkezdett hiányos mondatokat a szövegnek megfelelő szavak, szókapcsolatok beírásával!

a) A kökény .... 1. útszélek, árkok hűvös oldalain tenyészik. 2. sűrű fenyvesekben, bükkösökben, tölgyesekben él. 3. erdőszélek, cserjések növénye.	a	
b) A kökény levelei .... 1. tojásdadok, kihegyezettek, finoman fűrészcsipkés, kopaszak. 2. sötétzöldek, erősen fogazottak. 3. kisméretűek, szórt szélük aprón fűrészcsipkés.	b	

c) Virágai .... 1. hegyes tövisekben végződnek. 2. fehérek, ötszirmúak. 3. rózsaszínnel futtatottan zöldes színűek.	c	
d) A kökény érett termése .... 1. kerek, élénkvoros színű. 2. lekvárként megfőzve hashajtó hatású. 3. a hideg, deres időben megpuhul, veszít a fanyarságából.	d	
e) A kökény bimbójából .... 1. aszalás után liszt készül. 2. gyümölcsleveket, gyümölcssalátákat készítenek. 3. vértisztító teát főznek.	e	

A madárberkenye

A rózsafélék családjába tartozik. Népies neve veres berkenye. A dombvidékeken, hegyvidékek erdeiben: fenyvesekben, bükkösökben, tölgyesekben is megtalálható. Feltűnően szép, piros termésű cserje

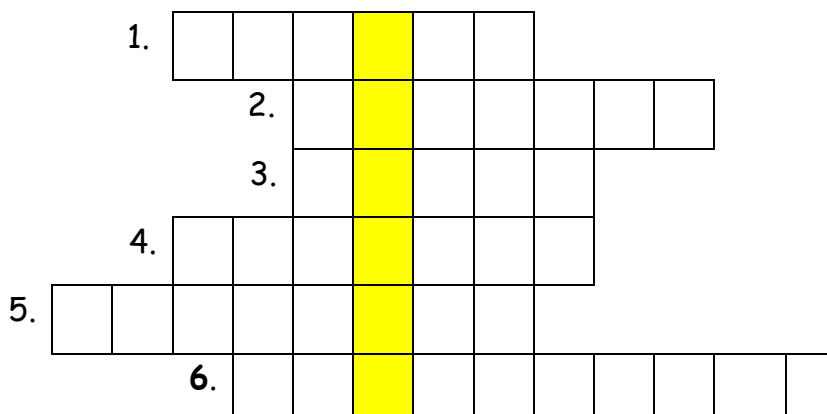
vagy fa. A fa magas terebélyes, törzse karcsú, koronája laza. Kérgé szürkés, sima, levelei sötétzöldek, erősen fogazottak. Virágai sokvirágú sátorvirágzatot alkotnak, kerek termései élénkvoros színre érnek be. Termése nyár vége felé, szeptember környékén gyűjthető, októberben már lehullik. A dércsípte, érett bogyókat gyűjtik, száraz, napos helyen a fürtről leszedve, majd kiterítve szárítják, aszalják.

Lekvár, zselé készítésére, süteményekbe, húsételek, vadhúsok mellé kiváló mártás.

A berkenyevirágból enyhe has- és vizelethajtó hatású tea készíthető. Friss gyümölcsét vitaminpótlásra fogyasztják. Cukorpótlóként is alkalmazzák.

4. Fejtsd meg a rejtvényt a szöveg alapján!

1. A madárberkenye törzsének formája.
2. A termés napon való szárítása.
3. A berkenye termésének alakja.
4. A fa kérgének színe.
5. A berkenye virágjából főzött tea egyik gyógyhatása.
6. Termését legtöbbször ebben a hónapban gyűjtik.

Megfejtés:.....

a

b

c

d

e

f

g

A fekete bodza

A fekete **bodza** hazánkban mindenhol előforduló terebélyes cserje. Népies nevei: bocfa, csete, fái bodza. Megtalálhatjuk az árokpartokon, útszéleken, az akácokban, az erdőszéleken és – mivel a szennyezett levegőt jól tűri – a városokban is. 3-10 m magasra megnő, egyéves ágai zöldek, a többévesek szürke kérgűek. A terebélyes bokor vesszői ívesen lehajlóak, a vesszőket eltörve láthatóvá válik lág, fehér belük. Levelei sötétzöldek, az ágakon egymással szemben helyezkednek el, szélük fogazott. Virágai aprók, krémfehérek, jellegzetesen illatosak, a virágzat ernyős, tányér alakú. A termés fekete színű, csonthéjas bogyó. Régebben fontos festőnövény volt: a bogyóból különböző adalékanyagokkal barna, kék, ibolya, bíbor és fakókék, a levelekből pedig zöld festékanyagot készítettek. A fekete bodza virágaiból vízzel keverve, cukorral és citrommal ízesítve szörpöt készíthetünk, de a frissen szedett virágok a palacsintatésztába mártva ki is süthetők. Bogyói szederrel, almával vegyítve lekvár főzésére alkalmasak. A szárított virágaiból főzött teát meghűléses betegségek gyógyítására használják, mivel kiváló lázcsillapító, izzasztó és köhögéscsillapító. Jól használható enyhe hashajtónak, fájdalomcsillapítónak, immunerősítőként.

5. Fejezd be a megkezdett mondatokat! Válaszodat a szöveg alapján indokold!

a) Találhatsz-e fekete bodzát városokban?

Igen, mert

.....

Nem, mert

.....

.....

b) A kistestvéred megfázott, lázas. Segítheti-e a gyógyulását a fekete bodza szárított virágából főzött tea?

Igen, mert

.....

Nem, mert

a

b

c

d

.....

c) Egy kendőt kék színűre szeretnék festeni. Használhatom-e erre a fekete bodza virágzatát, leveleit?

Igen, mert

.....

Nem, mert

.....

Értékelési útmutató

1. feladat: az utasításoknak megfelelően minden helyes válasz 1 pont.

Igaz állítások:

b) A növény tavasszal és nyár elején virágzik.

d) Az érett bogyók fogyasztása egészséges, mert vitaminban és gyümölcssavban gazdag termés.

f) A népi gyógyászatban hasmenés ellen is használták.

Hamis állítások:

a) A növény magas növésű, terebélyes, gazdagon elágazó félcserje.

c) Termését nyirkos időben és a hajnali órákban érdemes leszedni.

e) Bogyója korlátlanul, egyszerre nagy mennyiségben is fogyasztható, mert semmiféle panaszt nem okoz.

2. feladat: szöveg kiegészítése

a) szögletesek,

b) zöldes

c) fűrészszek

d) borsó

e) nagyságú

f) hamvas

g) gyümölcssavakat

h) augusztusban

i) gyümölcslevesek

j) fogínygyulladás

3. feladat: minden helyes megoldás 1 pont.

a)- 3. A kökény erdőszélek, cserjések növénye.

b)- 3. A kökény levelei kisméretűek, szórt szélük aprón fűrészcsipkés.	b	1
c) -2. Virágai fehérek, ötszirmúak.	c	1
d) -3. A kökény érett termése a hideg, deres időben megpuhul, veszít a fanyarságából.	d	1
e) -1. A kökény bimbójából vértisztító teát főznek.	e	1
4. feladat: keresztrejtvény, minden helyes válasz 1 pont.		
1. karcsú	a	1
2. aszalás	b	1
3. kerek	c	1
4. szürkés	d	1
5. hashajtó	e	1
6. szeptember	f	1
7. megfejtés: cserje	g	1
5. feladat		
Minden a szövegből következő helyes indoklás elfogadható, 1-1 pont.		
a) Igen, mert a szennyezett levegőt jól tűri.	a	2
b) Igen, mert a szárított virágaiból főzött teát meghűléses betegségek gyógyítására használják, mivel kiváló lázcsillapító.	b	2
c) Nem, mert a bogyóból és különböző adalékanyagokkal lehet kék színt készíteni. A levelekből pedig zöld festékanyagot készítettek.	c	2
Helyesen és pontosan alkalmazza a nyelvhelyességi és nyelvtani szabályokat az önálló szövegalkotás során.		
A nyelvtanilag helyes mondatonként 1-1 pont adható.	d	3
Összesen:		37 pont

A fejlesztés lépései			
Feladat sorszáma	Standard szint	Kompetencia (standard)	Elérhető pontszám
1.	4.	Képes szövegelemző műveleteket (tájékozódás a szövegben), valamint információkereső technikákat (adatok visszakeresése) alkalmazni rövidebb terjedelmű ismeretterjesztő szövegekben . A tartalmi összefüggéseket önállóan felismeri.	6 pont
2.	4.	Értelmezi a szöveg információit. Szövegelemző művelet végez, adatok visszakeresésével tájékozódik a szövegben. Ismeri és önállóan alkalmazza az olvasást megértő folyamatot segítő technikákat: a szöveg átfutása, az előzetes tudás előhívása.	10 pont
		Összesen:	16 pont
3.	5.	A tartalmi összefüggéseket önállóan felismeri. Értelmezi a szöveg információit, gondolatait.	5 pont
4.	5.	Ismeri és önállóan alkalmazza az olvasást megértő folyamatot segítő technikákat: a szöveg átfutása, az előzetes tudás aktiválása . A tartalmi összefüggéseket önállóan felismeri. Értelmezi a szöveg információit, gondolatait.	7 pont
		Összesen:	28 pont
5.	6.	A tartalmi összefüggéseket önállóan felismeri. Az adatokat, gondolatokat összefoglalja, értékeli.	9 pont

		Szintetizálja, értelmezi és értékeli a szöveg információit, gondolatait. Képes gondolatainak, érzelmeinek, véleményének választékos, szemléletes kifejezésére írásbeli szövegalkotás során.	
		Összesen:	37 pont

